

Stadsbyggnadskontoret

Box 8314

104 20 Stockholm

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

**Samråd angående program för Älvsjö - Älvsjödalen, diarienummer
2022-04286**

SPF Seniorerna Fruängen - Älvsjö är en lokal pensionärsförening i Stockholms sydvästra del, som ingår i det rikstäckande förbundet SPF Seniorerna, och med verksamhet och medlemmar i Fruängen, Hägersten, Liljeholmen och Älvsjö. Vi är drygt 800 medlemmar, många med åtskilliga år som boende och invånare i området.

Det ligger i sakens natur att vi främst företräder äldre människors synpunkter, men vi dristar oss också till att ge synpunkter på sådant som inte bara berör äldre, detta i kraft att våra långa liv gett oss erfarenheter från livets alla skeden och områden.

Vi lämnar härmed våra synpunkter på det underlag rörande program för Älvsjö - Älvsjödalen, som redovisas inför samrådet mellan 6 maj och 17 juni. Våra synpunkter ska ses i sammanhang med bl a vad vi tidigare, 2024-06-17, fört fram i anslutning till samrådsprocessen för Region Stockholm angående tunnelbanans gula linje. Detta tidigare yttrande till Regionen har också tillställts Stockholms stads stadsbyggnadskontor i kopia.

Allmänt

Vi har studerat det presenterade materialet utifrån vår förenings ambitioner. Vi har tolkat det som att det är det nuvarande mässområdet i vid bemärkelse, inklusive grönområden på östra sidan av Huddingevägen fram till de bebyggda områdena i Örby, som ska göras om till ett "Älvsjödalen".

Områdets sträckning i nord-sydlig riktning är från Brännkyrka kyrka , Örby slott och den

bebyggelse som finns norr om den s k Sjöängen till svängen av järnvägens spår från Älvsjö station mot Nynäshamn. Litet förenklat väljer vi att beskriva det som att området närmast järnvägen fram till Åbyvägen, Huddingevägen och Magelungsvägen, ska bebyggas medan områdena på andra sidan dessa vägar fram till Örby ska förbli grönområden, men med annat innehåll och inriktning.

Vi vill inledningsvis säga att vi är i grunden avvaktande positiva till de idéer som redovisas och de lösningar som föreslås - även om dessa i dagsläget är på en mycket övergripande och principiell nivå och ofta innehåller upprepade skrivningar av typen "portalformuleringar". Vi tycker att många tankar som framförs är positiva för att utveckla området.

I de skissartade formuleringarna framgår heller inte hur området ska kunna vara en plats även för de äldre.

Vi vill redan här också säga att planområdet för programmet bör utsträckas till att också inkludera området omkring järnvägsstationen och den centrala delen av Älvsjö centrum på båda sidor om stambanan. Motiv för detta framgår senare i vårt yttrande.

Programförslaget i ljuset av några av dagens problem

Området runt Älvsjö centrum och på järnvägens östra sida, t ex mässområdet och Sjöängen, har idag svagheter ur stadsplanesynvinkel. En del av bristerna påverkar också direkt eller indirekt Älvsjös villaområde och trädgårdsstad på järnvägens västra sida.

Vi har i tidigare samråd pekat på vår oro för att Älvsjö utvecklas till ett trafikområde för alla sorters trafik, och som dessutom tenderar att bli en allt tyngre trafik - detta i princip inne i ett trädgårdsstadsområde - som har varit och fortfarande är en mycket viktig del i Stockholms stads utveckling av sin historia - en historia som innebar att arbetarna i stor utsträckning byggde sina egna hem.

Vi har också pekat på att trädgårdsstaden väster om järnvägen med början i Älvsjö centrum fått ett allt större inslag av flerbostadshus, en utveckling som inte styrts av samhällets gemensamma intressen utan av enskilda fastighetsägares och exploatörers behov av byggobjekt för att kunna tjäna pengar. Detta har under ett antal år kunnat ske i samband med sådan privat initierad detaljplanering för att ändra gällande plan - och har nu börjat synas tydligt i bebyggelsen närmast centrum. Det börjar bli ett centrum som saknar centrumidé.

Vi tar upp denna aspekt inledningsvis för att peka på att om Stockholms stad borde kunna använda den i samrådet redovisade utbyggnadsidén för det man kallar Älvsjödalen till att avlasta det nu starka trycket på att förtäta trädgårdsstadsområdet på spårens västra sida med flerbostadshus - och i stället koncentrera byggandet av sådana till den östra sidan av spåren, i Älvsjödalen.

Ett program för Älvsjödalen bör, enligt vår mening, samtidigt hos stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret leda till en mera restriktiv tillämpning av möjligheterna att begära ny detaljplanering för att ersätta Älvsjös nuvarande villabebyggelse med

flerfamiljshus. Det är bättre att man fullföljer målen om ett ökat antal bostäder, enligt Sverigeförhandlingen, på den östra sidan av järnvägen än i villaområdet på den västra sidan.

Som vi konstaterar inledningsvis är vi således i grunden positiva till att Älvsjödalen planeras som ett sammanhängande område. Vi är också positiva till att större delen av mässhallsområdet planeras om för en mera stadsliknande och dygnet runt tillgänglig bebyggelse. Stora delar av området som berörs i programförslaget är ju idag oanvändbart för mänsklig verksamhet - utom den som bedrivs av Stockholmsmässan och som skapar personströmmar med bil eller tåg till området främst på förmiddagen - och motsvarande strömmar från området senare på eftermiddagen. Området får under sen kvällstid och natt betraktas som ett "dött" område, ett område för genomfartstrafik på främst Huddingevägen, och ett område som t ex äldre människor inte gärna vistas i.

Om programförslagets idéer om kulturliv, idrott/sport och miljö m m kan förverkligas tror vi att det skulle kunna bli ett lyft för området. Man får då inte glömma bort de äldres behov. Vi hittar inte mycket i programförslaget som tyder på att man också tänkt på de äldre.

Vi tar bl a fasta på vad som sägs om att utveckla grönyttorna vid Sjöängen, Råby gårde och Turingeparken - och förutsätter att dessa utformas på ett sådant sätt att man inte försämrar t ex den ekologiska situationen inom området. Där har vissa djur- och växtarter redan tagit stor skada av den hårda exploateringen och kanske kommer dessa att fortsätta ta skada om grönområdena i det blivande Älvsjödalen byggs upp på ett okänsligt sätt. Vi anser att det mycket aktiva miljörådet i Älvsjö skulle kunna kontaktas för att bedöma vilka problemen är och hur de kan åtgärdas. Vi bedömer också att rådet kan ha värdefulla synpunkter på hur man skapar flera och bättre kolsänkor i området och minskar den negativa effekten av koldioxidutsläppen vid kolkällan i Sjöängen.

Historia, kulturarv och kulturliv hänger ihop. Som förening är vi engagerade i dessa frågor. Historien och kulturarvet är särskilt viktigt i ett storstadsområde som vårt. Vi ser det därför som viktigt att programförslagets höga ambitioner att lyfta fram Älvsjö gård kan förverkligas. Älvsjö gård är en av stockholmstraktens äldsta, ännu existerande, gårdar och en historisk pärla i Stockholm. Att skapa ett torg eller en park av tillräcklig storlek och med goda kvalitéer som inramar gården, och gör den lättillgänglig, bör vara ett viktigt delmål i förslaget till program.

Omvårdnad och boende för samhällets äldre

Vi vill utöver de kommentarer som vi gör angående äldre behov i övrigt i detta yttrande peka på den framtida boende- och omvårdnadssituationen för de äldre inom stadsdelen Älvsjö - Hägersten. Enligt föreliggande och kommande boendeplan för de äldre kommer trycket på att skapa nya äldreboenden av olika slag att öka starkt under den närmaste 25-årsperioden. Redan idag måste hälften av alla som tilldelas vård- och omsorgsboende flytta till boende i andra delar av Stockholm, något som skiljer sig markant från alla andra stadsdelar. Enligt våra bedömningar kommer tillgången till de mest kvalificerade boendeformerna att relativt sett försämras mycket kraftigt under planeringsperioden. Detta kan naturligtvis aldrig accepteras. Vi föreslår att programmet kompletteras med en analys av behovet av äldreboende och äldrevård, och hur detta kan tillgodoses i samband med

utbyggnaden av Älvsjödalen.

Älvsjö station och centrum

Vi vill slutligen beröra en aspekt som egentligen inte tas upp i programförslaget, nämligen frågan om Älvsjö stations och centrums framtida utformning. Det är en station som har bland de största resandeströmmarna i vårt land. Nya strömmar av resande kommer att tillföras när Spårväg syd och tunnelbanans gula linje är färdigställda.

Redan den nuvarande stationen har stora brister ur tillgänglighetssynvinkel. Detta gäller särskilt för äldre och personer med funktionsnedsättning. Med två separata stationer till inom det begränsade området i Älvsjö centrum kommer Älvsjö centrum att bli ett enda resecentrum med människor som rör sig innanför och utanför stationsbyggnaderna - och som bara har till syfte att transportera sig.

Ett sådant centrum kommer inte att kunna fungera som en centralpunkt för livets alla aktiviteter om man inte ser transporterna till och från och mellan de olika trafikslagen med ett helhetsperspektiv. Vi anser att nuvarande station behöver göras om och integreras med stationerna för gula linjen och Spårväg syd om man ska kunna få en någotsånär effektiv lösning.

Vi anser att Stockholms stad måste ta initiativ till att Älvsjö centrum inklusive järnvägsstationens område planeras om för att man ska få en logistiskt sett bra trafik genom stationen, och att man ska få en genomarbetad centrumidé för hela centrat. Ett bra sätt att göra det skulle kunna vara att utöka planeringsuppdraget för programgruppen Älvsjödalen till att också inkludera de centrala delarna av Älvsjö centrum.

Ett frågetecken vi har angående programförslaget

Utöver vad vi sagt ovan angående behovet av äldreperspektiv m m tycker vi att det saknas resonemang om praktiska trafikfrågor inom området och mellan området och intilliggande områden. Den bakomliggande analysen angående biltrafiken är alltför ytlig, så som den redovisas, och har enligt vår mening mera karaktären av ett önsketänkande. Vi är bl a tveksamma om det går att hantera både genomfartstrafik och lokaltrafik med bil på det sätt som beskrivs. Särskilt de låga parkeringstalen tillsammans med mobilitetshusen och deras placering och funktion tror vi kan ifrågasättas. Så t ex kan många äldre inte gå så långa sträckor när de parkerat sin bil.

På uppdrag av SPF Seniorernas Fruängen-Älvsjö styrelse

Karin Hagy
Ordförande

Håkan Jarmar
Vice ordförande

För kännedom

Enligt särskild sändlista